

AHLAK GELİŞİMİ

J. Piaget ve L. Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramları

AHLAK- AHLAK GELİŞİMİ?

- Ahlak, bireyin doğru ile yanlıŐı ayırt edebilmesini sağlayan ilkeler ve değerler bütünüdür.
- Aynı zamanda doğru ile yanlıŐı ayırt edebilmesinde yardımcı olan ilkeler ve değerler sistemini oluŐturma sürecidir.

PIAGET'NIN AHLAK GELİŞİM KURAMI

- Piaget, çocukların ahlak gelişimlerini anlamada, kuralları nasıl yorumladıklarını öğrenmenin önemli olduğunu düşünmüştür.
- Çocukların ahlak gelişim özelliklerini onların oyunlarını gözleyerek açıklamaya çalışmıştır.
- Çocukların bilişsel gelişimi ile ahlaki yargıları arasında ilişki olduğuna inanmaktadır.

PIAGET'NIN AHLAK GELİŞİM KURAMI

- 1. Dışsal Kurallara Bağlılık Dönemi(6-12 yaş):**
 - Çocuk kuralların değişmezliğine inanmaktadır, kurallara uymayanların otomatik olarak cezalandırılması gerektiğini düşünmektedir.
 - Bu dönemde çocuğa ebeveyni ve diğer yetişkinler tarafından ne yapması ve ne yapmaması gerektiği söylenir.
 - Yargı, sadece sınırlı olarak gözlenen gerçeklere dayalıdır ve kural ihlalinde ceza, otomatik olarak verilmelidir. Davranışın gerisindeki nedenler dikkate alınmaz.

PIAGET'NIN AHLAK GELİŞİM KURAMI

2. Ahlaki Özerklik Dönemi:

- Çocuğun sosyal dünyası giderek artan akran gruplarıyla genişlemiştir. Bu durum kurallar hakkındaki fikirlerinin değişmesine etki etmektedir.
- Kuralların insanlar tarafından oluşturulduğu ve gerektiğinde değiştirilebileceği bilincine ulaşır.
- Ceza, kurallar ihlal edildiğinde otomatik olarak verilmez, ihlal edilme nedenleri de önemlidir.
- Kuralları ihlal edenlerin niyetleri ve içinde buldukları durumlar da dikkate alınır.

KOHLBERG'IN AHLAK GELİŞİM KURAMI

- Kohlberg, Piaget'nin ahlak gelişim kuramını yeniden incelemiş ve anlamlandırmıştır.
- Çocuk ve yetişkinlerin belirli durumlarda davranışlarını yöneten kuralları nasıl yorumladıklarını incelemiştir.
- Araştırmalarını çocuklara ahlaki ikilemler vererek ve onlara bu durumlarda nasıl tepkide bulunacaklarını sorarak yapmıştır.

KOHLBERG'İN AHLAK GELİŞİM KURAMI

Kohlberg'in Araştırmasında Kullandığı İkileme Örnek:

Avrupa'da bir kadın, hasta ve ölmek üzeredir. Son zamanlarda hayatını kurtarabilecek ilaç, aynı kasabada oturan bir eczacı tarafından bulunmuştur. Eczacı, ilaç için 2000 dolar istemektedir. Bu fiyat, ilacın maliyetinin on katıdır. Hasta kadının kocası Heinz, borç para alabileceği herkese gider. Fakat topladığı paralar, ilaç fiyatının yarısı kadardır. Heinz, eczacıya karısının ölmek üzere olduğunu söyleyerek ya ilacı biraz ucuza satmasını ya da daha sonra ödemesine izin vermesini ister. Ancak eczacı kabul etmez. Heinz çaresiz bir durumdadır. Eczanenin camını kırarak karısı için ilacı çalar. Bu durumda hasta kadının kocası ne yapmalıydı? Niçin?

KOHLBERG'IN AHLAK GELİŞİMİNDE DÜZEYLER

3. Gelenek
Sonrası

2. Geleneksel
Düzeş

1. Gelenek Öncesi
Düzeş

KOHLBERG'IN AHLAK GELİŞİMİNDE ALTI AŞAMA

1. Gelenek Öncesi Düzey

- Ceza ve İtaat Eğilimi
- Araçsal İlişkiler Eğilimi

2. Geleneksel Düzey

- Kişilerarası Uyum Eğilimi
- Kanun ve Düzen Eğilimi

3. Gelenek Sonrası Düzey

- Sosyal Sözleşme Eğilimi
- Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

1. GELENEK ÖNCESİ DÜZEY

1. Aşama: Ceza ve İtaat Eğilimi

- Olayların dış görünüşüne ve meydana gelen zararın büyüklüğüne bakarak karar verirler.
- Kurallara cezalandırılmamak için boyun eğilir, kuralların doğruluğuna inanıldığı için değil.

2. Aşama: Araçsal İlişkiler Eğilimi

- Çocukların kendi ihtiyaç ve isteklerinin karşılanması önemlidir.
- Diğer insanların da ihtiyaçlarının farkındadırlar ancak birinci planda kendileri vardır.

2. GELENEKSEL DÜZEY

3. Aşama: Kişilerarası Uyum Eğilimi

- Birey dış dünyaya ve kendi dışındaki olaylara kendi dışındaki bir bakış açısından yaklaşmaya başlar.
- Akran gruplarıyla işbirliği gözlenir.
- İyi davranış başkalarına yardım etmek ya da onları mutlu etmektir.
- Artık yaptıklarını ceza almamak için değil; aynı zamanda başkalarını mutlu etmek için yapmaya çalışır.

2. GELENEKSEL DÜZEY

4. Aşama: Kanun ve Düzen Eğilimi

- Ahlaki anlayış, çevredeki önemli görülen bireylerin beklentilerine uygun davranışların doğru bulunması yerine, davranışların toplumsal sistemin yasal kurallarına ve normlarına uygun olmasını esas alır.
- Doğru davranış, otoriteye ve sosyal düzene uygun olarak kişinin görevini yerine getirmesidir.

3. GELENEK SONRASI DÜZEY

5. Aşama: Sosyal Sözleşme Eğilimi

- Genelde toplumsal normlarla değerlere uygun davranışlar sergilemekle birlikte, insani değerlerle çatışan yasal düzenlemeleri sorgulayabilir, bu kuralların değişmesi gerektiğini savunarak bunları reddedebilir.
- Kanunların demokratik olarak değiştirilebileceği ilkesine sahiptir.

6. Aşama: Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

- Kişi ahlak ilkelerini kendisi seçip oluşturur.
- Bu ilkeleri ihlal eden kanunlara uyulmamalıdır. Çünkü “adalet yasanın üstündedir”. Bireyin haklarına saygı esastır.

SORULAR

Bireyin ahlak gelişim düzeyini bilmek niçin önemlidir?

Din görevlisi bireyin ahlaki gelişim düzeyini geliştirmeye yönelik neler yapabilir?

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Grhan Can, “Kişilik Gelişimi”, (ed.)Binnur Yeşilyaprak, *Eğitim Psikolojisi, Gelişim-Öğrenme-Öğretim*, PegemA Yay., Ankara 2006, ss. 135-140.
- Nuray Senemođlu, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya*,Gazi Kitabevi, 12. Baskı, Ankara 2005, ss.62-70.

